

УДК 378.0:377.0:34:69

DOI: 10.15587/2519-4984.2026.358112

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Д. М. Натеса

The article is devoted to the presentation of the scientific activity results on the development and substantiation of the development model of the legal competence of teachers in vocational education institutions of the construction industry.

The current state of scientific development of the problem of modeling the development of teacher competence, in particular, the legal competence of teachers in vocational education institutions of the construction industry, is analyzed. Foreign models of organizing teacher training are considered, which, in particular, provide for the participation of socially responsible business in educational projects; taking into account the features of "greening technical and vocational education and training" in the model of pedagogical competence of a teacher of vocational education in the context of sustainable development; integration of the needs of the industry, attitudes and ICT and new knowledge, existing skills, abilities, practices, assessment and reflection; individually managed learning, study groups and trainings that meet the needs of teachers will improve their leadership and the effectiveness of educational activities.

Thesaurus of the problem of forming the value formation of a personality in an artistic and aesthetic educational environment is substantiated. The term development model of the legal competence of vocational training teachers in vocational education institutions of the construction industry is interpreted as a structurally integrated system that reflects the patterns, principles, content, stages and mechanisms of formation of professionally significant legal knowledge, skills and value orientations of teachers. It is aimed at ensuring the readiness of teachers for the effective use of legal norms in pedagogical activity, which includes methodological support of the educational process, creation of legal culture among students.

The author's vision of the development model of the legal competence of vocational training teachers in vocational education institutions of the construction industry is proposed. Its main components are defined as target-motivational, content-procedural and effective blocks, which are determined by the pedagogical conditions we have identified

Keywords: teachers, vocational training, legal competence, development, model, vocational education institutions, construction industry

How to cite:

Natesa, D. (2026). A model for developing the legal competence of vocational education teachers in vocational education institutions of the construction industry. ScienceRise: Pedagogical Education, 2 (67), 17–23. <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2026.358112>

© The Author(s) 2026

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

1. Вступ

Нинішній світ зазнає глибоких соціокультурних трансформацій. Не є винятком і сфера професійної освіти.

Одним із важливих аспектів професіоналізму у викладацькій діяльності, особливо в контексті професійної освіти, є правова компетентність педагогів [1]. З огляду на постійні зміни в правовому полі перед педагогічними працівниками закладів професійної освіти ставляться вимоги володіння знаннями з основ правознавства, уміннями ефективного застосування їх в освітньому процесі [2]. Особлива важливість професіоналізму фахівців будівельної галузі пов'язана з дотриманням ними стандартів і вимог безпеки, охорони праці, законодавчих актів [3, 4]. Зі свого боку це

актуалізує розвиток правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі.

2. Літературний огляд

Розроблення моделей компетентності педагогів здійснювалося впродовж тривалого періоду розвитку педагогічної науки. Закордонний досвід позначений різноманіттям напрямів наукових досліджень.

Так D. Andriušaitienė важливим фактором у визначенні конкурентоспроможності бізнесу на світовому ринку вважає кваліфікаційну структуру робочої сили, яка відповідає потребам ринку праці, зокрема фахівців з технологічними компетенціями. Автор акцентує увагу на реалізації фінансованого ЄС проє-

кту «Створення та впровадження моделі розвитку технологічних компетенцій викладачів професійно-технічних навчальних закладів». Означена модель організації навчання педагогів передбачає участь соціально відповідального бізнесу в проєкті, що поглиблює соціальне партнерство між системою освіти й бізнес-світом [5].

Р. Діер і М. Хартманн підтверджують тезу про залежність забезпечення підприємств кваліфікованими працівниками від якості професійно-технічної освіти педагогів. Актуальність вимог до фахівців у нову еру та полегшення процесу професійно-технічної освіти вимагає перегляду й консолідування професійного профілю педагога. З урахуванням особливостей «озеленення технічної та професійної освіти й навчання» авторами запропонована модель педагогічної компетентності педагога професійної освіти в контексті сталого розвитку. Ця модель є системою основних компетентностей у межах їхнього перехресного впливу, засновану на необхідних знаннях, які педагоги професійної освіти повинні здобувати або продовжувати розвивати протягом усієї своєї кар'єри не лише для того, щоб відповідати вимогам професії у світі, що швидко змінюється, але й для того, щоб зробити свій внесок у побудову екологічно безпечної економіки [6].

Колектив науковців на чолі з Ж.Ракажа називає педагогів одним із головних компонентів у процесі підвищення якості людських ресурсів та ставить до них вимоги бути професіоналами у своїх галузях і володіти компетентностями відповідно до потреб часу. Потреба у кваліфікованих випускниках і вимоги до педагогів з розвиненою професійною компетентністю підвищують важливість розвитку компетентності педагогів професійної освіти. Автори використали результати досліджень, пов'язаних з компетентністю педагогів професійної освіти, і теорії про професійні компетентності, необхідні педагогам у викладанні. Рефлексивна модель професійного розвитку Воллеса була використана науковцями як орієнтир під час підготовки концептуальної основи. Ученими розроблено концептуальну основу для розвитку компетентності педагогів професійної освіти, реалізовану у два етапи: етап передпідготовки, який складався з комбінації компонентів потреб галузі, ставлення й ІКТ; та етап професійного розвитку, котрий містив компоненти нових знань, наявних умінь, навичок, практики, оцінювання й рефлексії [7].

М. Мансор з низкою дослідників проаналізували моделі професійного навчання та визначали імператив для покращення лідерства педагогів. Особливу увагу було зосереджено на ролі навчальної практики. Результати дослідження показують, що професійна навчальна практика має значний вплив на лідерство педагогів, що підтверджує ефективність моделі професійного навчання. Результати проведеного дослідження показують, що використання різних моделей професійного навчання має важливий вплив на лідерство педагогів. Створення різних типів моделей професійного навчання, таких як індивідуально кероване навчання, навчальні групи та тренінги, що від-

повідають потребам педагогів, покращить їхнє лідерство та ефективність освітньої діяльності [7].

Означений аналіз підводить до проміжного висновку про певну розробленість моделей компетентності педагогів професійної освіти, однак моделювання розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі досліджено фрагментарно.

3. Мета та завдання дослідження

Мета дослідження – розробити модель розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1) проаналізувати сучасний стан наукового розроблення проблеми моделювання розвитку компетентності педагогів, зокрема правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі;

2) обґрунтувати тезаурус проблеми моделювання розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі;

3) запропонувати авторське бачення моделі розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі.

4. Матеріали і методи

Для вирішення комплексу поставлених завдань було застосовано низку методів: аналіз теоретичних і методологічних засад джерельної бази розроблення моделей компетентності педагогів; компаративний аналіз розроблення моделей компетентності педагогів; контент-аналіз для обґрунтування тезаурусу аналізованої проблеми. Серед емпіричних методів нами застосовано спостереження, моделювання.

Для пошуку джерел інформації дослідження були використані різноманітні ресурси: наукові бази даних Google Scholar, Clarivate, Web of Science та інші, що надають доступ до великої кількості академічних статей і досліджень; електронні репозиторії (Електронна бібліотека НАПН України) закладів вищої освіти й наукових установ, де зберігаються автореферати дисертацій, наукові публікації та інші наукові роботи.

5. Результати дослідження та їхнє обговорення

Обґрунтування тезаурусу проблеми моделювання розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі вимагає тлумачення поняття «модель». Загалом означений термін має різні тлумачення в наукових джерелах, однак спільним визначають використання в ролі засобу відображення, аналізу й упорядкування інформації про певний об'єкт, явище чи процес.

«Енциклопедія освіти» модель розглядає як уявлену або матеріально зrealізовану систему, котра

пов'язана з досліджуванним об'єктом і можливістю його заміщення з такою метою, щоб її вивчення уможливило отримання нових знань про цей об'єкт [9]. «Великий тлумачний словник сучасної української мови» розуміння моделі подає в ролі уявного або умовного образу у формі зображення, опису, схеми й інших засобів представлення за використання як представника відповідного об'єкта, процесу або явища [10].

Учений С. Гончаренко пов'язує модель зі штучно створеним об'єктом, вираженим за допомогою схем, фізичних конструкцій, знакових систем або формул. Набуваючи подібності з аналізованим об'єктом чи системою, подається в спрощеному, абстрактному вигляді для виявлення основних структур, властивостей, взаємозв'язків і залежності між її елементами. Істотна особливість моделі ототожнена з фіксованим поєднанням складових елементів для відображення найбільш значущих внутрішніх зв'язків досліджуваного явища [11].

Зі свого боку науковець В. Биков у процесі аналізу моделі організаційних систем відкритої освіти доходить висновку про її здатність з відображення ключових складових освітнього середовища та впливу на особливості процесу здобуття освіти в часовому й просторовому вимірах. У її суті – визначення характеру організації освітньо-виховного процесу, вплив на спроможності формування і впровадження якнайкращого освітнього середовища та забезпечення рівня якості надаваної освіти. За допомогою структурованості модель уможливорює виявлення й систематизацію чинників, що встановлюють результативність освітнього процесу, забезпечують інтегральність, гнучкість і відповідність сучасним вимогам педагогіки [12].

Тобто, модель передбачає розроблення такого ідеального конструкта, що дасть змогу сформулювати загальне уявлення про те, як змінити освітню реальність, щоб досягти кращих результатів у формуванні енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі [13].

У нашому дослідженні *модель розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі* будемо тлумачити як структурно-цілісну систему, що відображає закономірності, принципи, зміст, етапи й механізми формування професійно значущих правових знань, навичок і ціннісних орієнтацій педагогів. Вона спрямована на забезпечення готовності викладачів до ефективного використання правових норм у педагогічній діяльності, що включає методичне забезпечення освітнього процесу, створення правової культури серед здобувачів освіти (рис. 1).

Модель створена з метою перевірки гіпотези та спрямована на виконання репрезентативної, аналітичної, адаптаційної та прогностичної функцій. Так, суть репрезентативної функції – у наочному відтворенні взаємозв'язків між складниками моделі. Роль

аналітичної функції – у можливості індуктивних логічних висновків за повторення характерних рис та синтезу головних принципів розвитку правової компетентності. Компоненти моделі ототоженні з єдністю філософських категорій загального, особливого й одиничного. Зміст адаптаційної функції – здатність моделі до інтеграції різних підходів до розвитку правової компетентності викладачів професійно-теоретичної та практичної підготовки закладів професійної освіти будівельної галузі відповідно до сучасних освітніх вимог. Сутність прогностичної функції – у визначенні перспектив удосконалення фахової підготовки педагогів завдяки правовому регулюванню їхньої діяльності, створенню належних умов для зростання правової обізнаності та правової культури.

Структурно модель складається із цільово-мотиваційного, змістово-процесуального і результативного блоків, котрі ґрунтуються на виділених нами педагогічних умовах.

Розпочнемо із ціле-методологічного блоку, котрий складається із мети, завдань із формування у педагогів здатності щодо застосування правових знань в освітньому процесі, підвищення правової самосвідомості.

Мету ототожнено з розвитком правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі для реалізації соціального замовлення – потреби ЗПО в педагогах із розвинутою правовою компетентністю.

Завдання розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі з урахуванням специфіки навчання дорослих пов'язані з формуванням у них інтересу до розвитку правової компетентності у фаховій діяльності, створенням умов для здобуття теоретичних знань, набуття практичних умінь і навичок у галузі права, формуванням переконань у необхідності розвитку правової компетентності для успішної професійної діяльності, прищепленням навичок самостійного пошуку правової інформації та здатністю критичного оцінювання її значення, формуванням навичок рефлексії й самооцінкою розвиненості правової компетентності.

До методологічного підблоку входять підходи до розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі з урахуванням специфіки навчання дорослих (компетентнісний, андрагогічний, контекстуальний, інтегративний, діяльнісний, проблемний, інтерактивний, конструктивістський) і принципи (активності, практичної спрямованості, самостійності, гнучкості та індивідуалізації, безперервності, інтегрованості, контекстуальності). Означене здійснене з метою практичного застосування розробленої нами методики розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі.

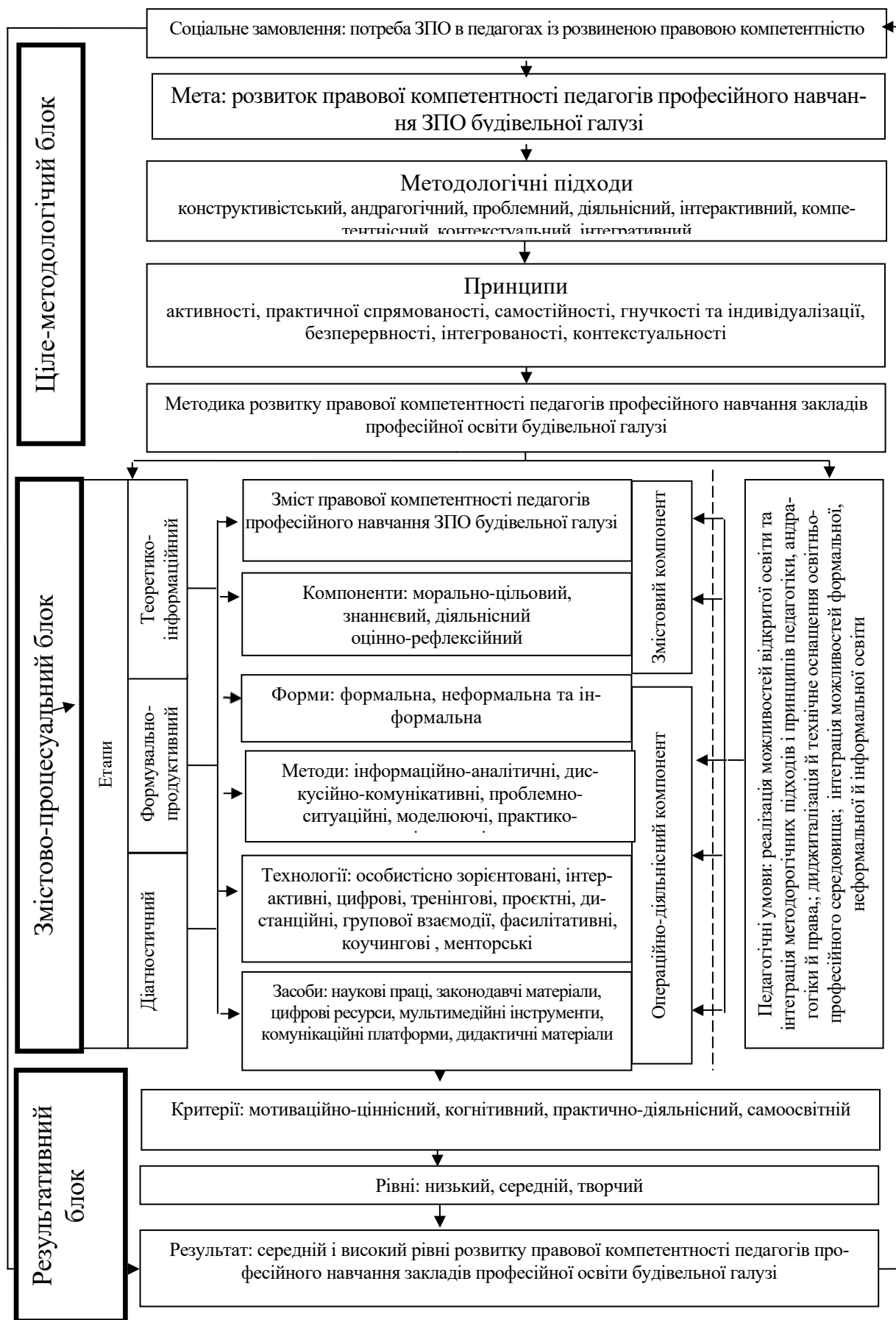

Рис. 1. Модель розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі

Наступний блок моделі – *змістово-процесуальний* – представлений системою навчальних дисциплін, інтегрованими курсами, методичними рекомендаціями й іншими засобами правової освіти, адаптованими до специфіки фахової діяльності в будівельній галузі.

Зміст правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі ототожнений із системою знань, умінь, навичок і ціннісних установок, важливих для здійснення правомірної й ефективної фахової діяльності, а саме: правовими знаннями, юридичною грамотністю, правозастосовними вміннями, правовою рефлексією, комунікативними навичками в правовому контексті, практичними навичками правозахисту. Деталізуємо означені складові в наступній частині тексту.

Правові знання включають, на нашу думку, освіченість у нормативно-правовій базі професійної освіти, законодавстві у сфері праці, охорони праці, будівництві, цивільному, адміністративному й кримінальному праві для регулювання фахової діяльності педагогів.

Юридична грамотність пов'язана зі здатністю орієнтування в нормативно-правових актах, правильного тлумачення й застосування законодавчих норм у фаховій діяльності.

Правозастосовні вміння є здатністю з використання правових знань для вирішення педагогічних, освітніх, управлінських і трудових конфліктів у межах фахової діяльності.

Правова рефлексія ототожнена з умінням критичного оцінювання власних правових знань і діяльності, визначенням напрямів майбутнього поліпшення правової компетентності.

Комунікативні навички в правовому контексті пов'язані з ефективною взаємодією із суб'єктами освітнього процесу, працедавцями й органами державного управління в правовому полі.

Практичні навички правозахисту є здатністю з відстоювання прав і законних інтересів учасників освітнього процесу, запобігання дискримінації, корупційних ризиків і правопорушень у сфері професійної освіти.

Деталізований вище зміст, на нашу думку, є базою формування правової компетентності педагогів та забезпечує їхнє фахове самовдосконалення в умовах сучасного освітнього простору.

Окрім того, змістово-процесуальний блок містить компоненти: морально-цільовий, знанневий, діяльнісний, оцінно-рефлексійний. Так, морально-цільовий компонент правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі є значущою складовою з точки зору використання педагогами своїх знань і умінь у правовій сфері з морально-етичної позиції та постановки ними цілей для ймовірного досягнення у власній фаховій діяльності, що зі свого боку здатне зробити значний вплив на навчання здобувачів освіти та формування й дотримання ними етичних стандартів у майбутній професійній діяльності в будівельній галузі. Знанневий компонент правової компетентності педагогів ототожнений зі знанням і розумінням законодавства й нормативних вимог, фахових етичних

стандартів, постійним оновленням знань і умінь ефективною передачею цих відомостей студентам. Діяльнісний компонент пов'язаний з використанням правових знань в освітньому процесі, вирішенням конфліктів, організацією практичних занять та участю у фахових спільнотах для забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців у будівельній галузі до застосування ними здобутих знань, набутих умінь і навичок, сформованих компетентностей у практичній діяльності. Оцінно-рефлексійний компонент представлений здатністю оцінювання власних знань і навичок, рівнем розуміння здобувачів освіти, проведенням рефлексії щодо освітнього процесу для систематичного підвищення якості навчання.

Форми розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі поділені нами на формальні, неформальні й інформальні.

До формальних форм (систематизованих, регламентованих освітніх програм) відносимо підвищення кваліфікації (курси, семінари, тренінги, вебінари з правових аспектів освітньої діяльності); спеціалізовані освітні програми (магістерські, післядипломні програми з правознавства, освітнього менеджменту, трудового права); атестацію педагогічних кадрів (перевірка рівня знань нормативно-правових документів, необхідних для професійної діяльності); методичні об'єднання та кафедральні засідання (обговорення законодавчих змін, нормативних актів у сфері освіти та будівництва).

Неформальні форми ототожнюємо з добровільною участю в професійних спільнотах, обміні досвідом, а саме професійні майстер-класи та воркшопи (розгляд реальних кейсів правових конфліктів в освітньому процесі); юридичні консультації та круглі столи (співпраця з юристами для роз'яснення правових питань у професійній діяльності); участь у фахових асоціаціях та освітніх форумах (дискусії щодо впровадження правових механізмів у викладанні); менторство та наставництво (індивідуальне навчання менш досвідчених колег у правових питаннях).

Інформальні форми як самостійне навчання, розвиток у професійному середовищі включають самоосвіту (вивчення нормативно-правових актів, моніторинг законодавчих змін у сфері професійної освіти); участь у професійних онлайн-спільнотах та форумах (обговорення правових кейсів, нормативних документів); використання цифрових ресурсів (правові онлайн-курси, платформи відкритих лекцій, відеоуроки з юридичних питань); моделювання правових ситуацій у професійній діяльності (аналіз реальних чи гіпотетичних правових проблем у навчальному процесі). Інтегроване використання означених форм уможливорює підвищення рівня правової компетентності педагогів, упровадження правових механізмів в освітній процес, сприяння підготовці правосвідомих фахівців у будівельній галузі.

Змістово-процесуальний блок передбачає представлення методів розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі, зокрема інформаційно-аналітичних (аналізу нормативно-правових документів, моніторингу законодавчих змін), диску-

сійно-комунікативних (круглих столів, дебатів, професійних дискусій), проблемно-ситуаційних (кейсового методу, аналізу правових ситуацій, ділових ігор), моделюючих (імітаційного моделювання правових процесів у професійній діяльності), практико-орієнтованих (стажування, наставництва, участі в правових експертизах) і самоосвітніх (самостійного вивчення правової літератури, онлайн-курсів, фахових вебінарів).

Технології розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі пов'язані з застосуванням електронних навчальних платформ (для онлайн-курсів і вебінарів), інтерактивних технологій (кейс-методу, рольових ігор, симуляцій), цифрових (для доступу до правової інформації та освітніх матеріалів), платформ для обміну досвідом (онлайн-форумів, професійних спільнот), інтелектуальних тренажерів (для моделювання реальних правових ситуацій).

Засоби розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі включають використання наукових праць (правових посібників, статей, нормативно-правових актів), цифрових ресурсів (електронних підручників, онлайн-курсів, правових баз даних), мультимедійних інструментів (відео- та аудіоматеріалів, презентацій, вебінарів), комунікаційних платформ (форумів, чатів, соціальних мереж для професійного обміну досвідом) і дидактичних матеріалів (прикладів правових ситуацій, тренажерів, тестових завдань).

Результативний блок моделі містить критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, практично-діяльнісний, самоосвітній) і рівні (низький, середній, творчий) розвитку правової компетентності педагогів, визначені їхньою здатністю до аналізу й вирішення правових проблем у фаховій діяльності, ефективністю роботи з формування правової культури серед здобувачів освіти.

У межах означеного дослідження ми обмежилися розробленням та обґрунтуванням моделі розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі. Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з імплементацією представленої моделі в закладах освіти та розробленні рекомендацій щодо її доцільного використання.

6. Висновки

1. Проаналізовано сучасний стан наукового розроблення проблеми моделювання розвитку компетентності педагогів, зокрема правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі. Розглянуто закордонні моделі організації навчання педагогів, котрі, зокрема, передбачають участь соціально відповідаль-

ного бізнесу в освітніх проєктах; урахування особливостей «озеленення технічної та професійної освіти й навчання» в моделі педагогічної компетентності педагога професійної освіти в контексті сталого розвитку; інтеграцію потреб галузі, ставлення й ІКТ та нових знань, наявних умінь, навичок, практики, оцінювання й рефлексії; індивідуально кероване навчання, навчальні групи та тренінги, що відповідають потребам педагогів, покращать їхнє лідерство та ефективність освітньої діяльності.

2. Обґрунтовано тезаурус проблеми формування ціннісного становлення особистості в художньо-естетичному освітньому середовищі. Термін модель розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі витлумачено як структурно-цілісну систему, що відображає закономірності, принципи, зміст, етапи та механізми формування професійно значущих правових знань, навичок і ціннісних орієнтацій педагогів. Вона спрямована на забезпечення готовності викладачів до ефективного використання правових норм у педагогічній діяльності, що включає методичне забезпечення освітнього процесу, створення правової культури серед здобувачів освіти.

3. Запропоновано авторське бачення моделі розвитку правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі. Основними компонентами моделі визначено цільово-мотиваційний, змістово-процесуальний і результативний блоки, котрі обумовлюються виокремленими нами педагогічними умовами.

Конфлікт інтересів

Автор декларує, що не має конфлікту інтересів стосовно цього дослідження, зокрема фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в цій статті.

Фінансування

Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Автор підтверджує, що не використовував технології штучного інтелекту в процесі створення представленої роботи.

Внесок авторів

Натеса Денис Миколайович: Концептуалізація, Аналіз даних, Візуалізація, Написання – огляд та редагування.

Література

1. Янчук, Н. Д. (2019). Правова компетентність як складова професійного росту сучасного педагога. Професійна компетентність сучасного педагога: методологія, теорія, методика, практика. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 159–173. Available at: <https://dspace.oano.od.ua/server/api/core/bitstreams/8d349f85-b67f-40ce-9d07-d7ad85cddb6d/content>

2. Армейський, О. С. (2018). Розвиток правової компетентності вчителів технологій у післядипломній педагогічній освіті. [Автореф. дис. ... канд. пед. наук; Українська інженерно-педагогічна академія]. Available at: <https://uacademic.info/ua/document/0418U001761>
3. Натеса, Д. (2025). Дослідження рівнів правової компетентності педагогів професійного навчання будівельного профілю: аналіз результатів констатувального етапу. *Věda a Perspektivy*, 5 (48), 164–176. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-5\(48\)-164-176](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-5(48)-164-176)
4. Kamenska, I., Bokshyts, O., Prokhorchuk, P., Kalenskyi, A., Yevdokhovych, B., Bloshchynskyi, I., Prokhorchuk, O. (2023). Labour Inspection as One of the Main Mechanisms for Controlling Occupational Injuries. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 15 (4), 88–101. <https://doi.org/10.18662/rrem/15.4/782>
5. Andriušaitienė, D. (2014). Model of Organization of VET Teachers' Technological Competences Development – The Lesson of Social Partnership. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 110, 647–657. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.909>
6. Diep, P. C., Hartmann, M. (2016). Green Skills in Vocational Teacher Education – a model of pedagogical competence for a world of sustainable development. *TVET@Asia*, 6, 1–19. Available at: https://www.researchgate.net/publication/293636056_Green_Skills_in_Vocational_Teacher_Education_-_a_model_of_pedagogical_competence_for_a_world_of_sustainable_development
7. Pakaja, J. A., Kamdi, W., Hadi, S., Yoto. (2023). Model of The 21st Century Vocational Teacher Competency Development. *JTP – Jurnal Teknologi Pendidikan*, 25 (3), 630–640. <https://doi.org/10.21009/jtp.v25i3.48675>
8. Mansor, M., Yusuf, H., Norwani, N. M., Jalil, N. A., Jalil, N. A. (2017). Models for Professional Learning: An Imperative for Enhancing Teacher Leadership. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7 (9). <https://doi.org/10.6007/ijarbs/v7-i9/3314>
9. Кремень, В. Г. (ред.) (2008). Енциклопедія освіти. Київ: Юрінком Інтер, 1040. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39233/1/%D0%95%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8_.pdf
10. Бусел, В. Т. (Ред.) (2009). Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: Перун, 1736. Available at: <https://archive.org/details/velykyislovnnyk>
11. Гончаренко, С.; Головка, С. (Ред.) (1997). Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 373. Available at: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004069
12. Биков, В. Ю. (2009). Моделі організаційних систем відкритої освіти. Київ: Атіка, 684. Available at: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/845/1/Bykov_Models.pdf
13. Каленський, А. (2025). Педагогічне моделювання формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*, 3 (59), 10–19. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2025-3-59-10-19>

Received 09.04.2026

Received in revised form 08.05.2026

Accepted 14.05.2026

Published 29.05.2026

Денис Миколайович Натеса, аспірант, відділ змісту і технологій професійної освіти, Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, пров. Віто-Литовський, 98а, м. Київ, Україна, 04060

E-mail: study.natesa@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1744-3209>